

הלכות גיטין*

מקרים בהם ב"ד יכול לזכות גט

א. אשה שינפרודה מבעלה ללא גט וחיה עתה עם גבר זר, הטוב ביותר שבולה יירושה, ואם איןנו יודע היכן היא וכדי' יכול לבוא לבית דין ובית דין יזכה לה גט כיוון שזכותה היא לה, ולדעת האבני מילואים בית דין יכולים לזכות לה¹ אפילו אומרת שאינה רוצה.² והיה מעשה באשה שבולה עלה לארץ מתימן והיא נשאה והוא לה צאצאים רבים ולאחר שנים רבות עלתה כל המשפטה

* אוזות הפסקים ראה הארץ פתיחה להלכות כתובות.

¹ אף שבדרך כלל אמרין שget חوب הוא לאשה (עי' ב"מ יב, וא' ובמשנה בגיטין יא, ב), ולכן לא ניתן לזכות גט לאשה, ובמקום שיש קטטה בימיים נסתפק רבינה האם הגט הינו זכות (יבמות קי"ב, והכריע שם ריש לחייב שאע"פ כן חוב הוא לה שטב למיתב דין זו מלmitter ארמלו. אמרנס בשוו"ע (אבות"ז קמ"ח) כתוב שיש מי שאומר שבמקרה זה היא ספק מגורשת. כתוב הרמ"א שם, ששאה הנארת על גט בעלה, בעלה מזכה לה גט על ידי אחר, ויש מחמירין בזה. ופת"ש שם ס"ק ז כתוב בסוג הנקנים מאירות, שאיפלו לדעה המתויה, היינו רק אם האשה אינה לפניו, אבל אם היא כאן ונזעקה שאינה רוצה לקבל גט, בודאי אינה מוגורת על ידי אחר, וכ"כ בנו"יק אבות"ז סימן ע. ועוד כתוב שם בנו"ב, שאף באשה שאינה נזעקה שאינה רוצה גט, ונארה על בעלה, אין לזכות לה גט כיוון שעיל ידי הגט תוכל להינשא לאחר (ועתה היא אסורה לבעל), וא"כ יש לה זכות בכך, כיון שתיכן שאינה רוצה להינשא לאחר, ואך שאיבדה את זכויותה אצל בעלה (שהרי אסורה לו וכרו), וממילא אין הגט חوب עבורה שאינה מפסקה בו כלום, טו"ס הגט גם אינו נחשב זכות, וכיון שכך אין הזכות לה גט שאינו זכות כיון שרק "זכין" שלא בפנוי שמענו, ועוד שיש לה צד חובה שאם יזכה לה גט ינהגו בה מנתג הפקר (אבל כשהיא אשת ישך אף שאסורה לבעל סוו"ס אשות איש היא).

ומכאן, שבמקרה של פנינו, כיון שהחאה היה עם גבר אחר, אף אם תאמר שרצו להינשא לו, ולכאורה זכות היה לה שלא תהיה אשתו של הראשון, סוף סוף אסור לה להינשא לשני (שהרי אסורה לבעל ולבעל), אולם יל"ע, שככל עוד שלא מצויין לה את הגט היא עוברת על איסור אשת איש בהיותה אצל הבועל, ואם יזכה לה גט, ניצלת מאיסור אשת איש החמור, זכות הוא לה, ואם יולדו לה ילדים מהבעל לא יהיה ממזרים, ומסתבר שהותה היא לאשה שבניה לא יהיה ממזרים, וא"כ יש כאן צד זכות – וסבירא זו נאמרה באבנ"ם סימן א ס"ק ה אפילו היכא דמיוחסה בפיירש, עי"ש. ועי"ע בשוו"ת אגورو"ם אבות"ז חיד סימן קה.

² בהסתמך על דברי הרשב"א קידושין כג,גב שבמקרים שזו זכות גמורה' זכין לאדם אפילו בעומד וצוחה. וכיו"ב הורה בשוו"ת עין יצחק אבות"ע סי' א במשמעות הזכות שאינה חפיצה בגט, על הבעל לזכות לה גט על אף דברי הנז"ב הניל' ב怛מתן על שיטת הראשונים כרשב"א הניל' (וכן משמע ברשב"ס ב"ב קלח ד"ה כאן בצווח ווי' קידושין מה).

ונתגלה שהיא הייתה אשת איש ולא קיבל גט מבعلاה ונמצא שכל זאת אותה ממזרים, אולם לאחר בירור גילו שבعلا הראשון שעלה מתימן, כשהוא לינשא בארץ ישראל זיכה לה גט בב"ד. הדבר היה בבית דין דינו של הגור"ש קוק ברחוותה.

ומכל מקום למעשה יש לחוש לזכוי גט על ידי אחרים כיוון שהדבר יכול להביא לתקלות.³

שתיית יין ונטילת סמים לפני מתן גט

ב. מי שנוטן גט, צריך להזכיר שלא ישתה משקה מScar קודם לגירושין וכן לא יקח סמים וכיוצא ב'. ומשעה שבא אדם לבית הדין לגורש את אותו, ונשאל האםלקח סמים והשיב שהוא לוקח סמים שלילי זאת הוא מרגיש מטושטש, וכיון שהוא היה נראה שפי, הרשו לו לגורש.

נוסח הגט – לשון הוות או לשון עבר

ג. בנוסח הגט – שטרגומו נמצא באנגלילופדיה תלמודית, לשון התרגומים היא לשון עבר ולא לשון הוות, ומסתבר שתירגמו נכון,⁴ אבל צ"ע שלכורה היה צריך לכתוב לשון הוות מהירש בגט והgett הוא כורת עתה ולא בעבר, ואף שחר"ן⁵ כתב שפעמים לשון עבר משמעתו הוות ולמד זאת מהפסוק "נתתי כסף השדה" שהכוונה אני נותן עתה. מ"מ בפשט הדברים צריך לכתוב לשון הוות.⁶

³ ראה אוזח"פ עמי' לט בהערה בשם שו"ת זכרון יוסף, שהרמ"א פסק שמורמת שחזרה בתשובה, לאחר שזיכו לה גט, רשאית להינשא ואני צריכה לקבל גט נוסף ולר"ף אינה מגורשת בגט כזה נמצא שלר"ף מתירים א"א לעלמא, ע"ש.

⁴ עי' שו"ת אגרוי"מ אבה"ע ח"ג סי' לד בתשובה לרוב זוין ביחס לתרגום הכתובת שבאי"ת.

⁵ פ"ק דקדושים דף י מזדי הראי"ף. ועי' סמ"ע קצא ס"ק ז, בביאור דין השו"ע שטרוי דידן שטרוי קניין הם למורות שמנוסחים בלשון עבר (ועי' עורך השולחן שם).

⁶ מצאנו גם שלשון הוות פירשו עבר – עי' ברכות נב, בענין 'ברא' ו'בורא'.

כתיבת השמות בגיטין

ד. לגבי אופן כתיבת השמות בಗט, יש לעיין האם לכותבם על פי הכתיב הנוהג היום או על פי הכתיב שמצו בספרים (גולדה או גאלדע וכד'). הדעת נוטה לכנות כמו שכותבים היום ויש מקום להביא ראייה מדברי החת"ס⁷ לגבי כתיבת שם המקום בבבלי שיש לכנות השמות כמו שנהגו מזמן – ועיין אותה.

כתיבת שם העיר כשייש מסורת קדומה

ה. מקומות שיש בהם מסורת של כתיבת שם המקום בಗט באופן מסוים, יש להמשיך מסורת זו אלא אם כן נקבעה, ויש להוכיח מדברי הגמ' לגבי בבבלי – בורסיף כפי שכתב בשווית חת"ס.⁸

ובמקומות אחר הזכיר החת"ס שזה גופא שכותבין כך בगט זה גופא מחזיק את השם. ויש לדען אם הוא הפסיק כמה שנים כמו בפראג שמסתבר שכבר הרבה

⁷ עי' שו"ת חת"ס אבעה"ז ח"ב סימן כא (וזיל): "...ולא ח'י ראוי להשיב...שמות גיטין אני מונע מהכך נסע עצמי בדברים שאין להם שורש בש"ס וגוזלי אחרים אשר מימיhem אנו שותים מלוא גוילים מזה ובאמת מעיקר דין תורה אדם החותם עצמו בשטרתו וכל עניינו בשם ידוע ואם ילה או יקנה והוא מכני בשטר זה השם יתעיב ל' דין ואם יכתוב כמו שריגלי' לכנות בಗט דמותקרי כך או מכונה כך לא יתקבלו השטרות החס ואמ"כ למה יפסל הגט אם נכתב בזוח"ל אין לך מוכח מתכוו יותר מזה ואדרבא בלשון שכותבי בಗט איינו ניכר לרוב בני אדם אך יונ' כי בספריו לפי זמניהם כללים שיש שעליה בתורה היא עיקור ואידך מכונה או דמותקרי או שם נשנתה עי' חולין וכדומה עי' כבר נתקבל כן בכל התפוצה ויודע שענני גיטין משאריי שירות ואם ישונה יוצאי עליו לעז ועי' בני כל עניין שמות אנשים ועיירות ונוהים וכ' בעניין להזכיר עצמו ולכלות זמן בחיפוש דברים אלו', עי'שו"ת שרדידי אש מהדי' חדש חלק א' סימן קא, ובשו"ת מגדל צופים (הרבי גדרליהו אקסלרו) סי' מז.

⁸ שבת לו, א-ב "אמר רב אשין, אף אנו נאמר, בבבלי בורסיף, בבבלי, למאי נפ"מ, לגיטין נשים". ככלומר, שם המקום שהיה בבבלי הוחלף לבורסיף והמקומות ששמו בורסיף נקראו כתעת בבבלי ו/orשי' שם בפרישו השמי יונאי אמר, נפ"מ לגיטין נשים, לענן שנייה שם ושם ועירו ועירה פטול, וצריך לכתוב שם של עכשווין". ומכאן ראייה שיש לכתת אחר השם החדש חוץ לגבי שם המקום והן לגבי שמות האנשים. ואמנם בשוו"ת חת"ס אבחה"ז ח"ב, סימנים כת, לא, כתוב, שדברי רש"י נאמרו במקומות שגורשו ממנה היהודים ושבו אליו ובינתיים נשתנה שם המקום וכן בטבריה לא כתובים בט' את השם רקת שהוא השם שבדכתוב. אבל אם הישוב היהודי קיים, עצם החזקת השם על ידי כתיבת גיטין די בכך, וכך יכתוב בט' את השם הישן ויסודו דבריו בשוו"ת אבכת רוכל, דיני גיטין וקידושין סימן א). ובליקוטי שוו"ת חת"ס סימן מא כתוב, שער שהיתה לה שם ידוע ונכתב כך בגיטין וכך הוזכר בספרים ואפילו בתורה ואח"כ שינו את שמה בהסתכמה יש לכתת אחר השם החדש, אבל בעיר שכתו בה גיטין והשינו איינו בהסתכמה אלא מכח מבטא הלשון יש לכנות כפי הנוהג העיקרי. וחידשו של רב אש שחשוני מבבלי בורסיף יסודו בהסתכמה וכן יש לכנות על פי השם החדש. ועי'שו"ת עורת כהן סימן עז.

שנים לא סיידרו שם גט וגם לפני השואה לא ברור לי אם היה שם רב שאינו רפורמי וא"כ יש להסתפק אם יש לכתוב כמו שכתבו השם בזמן הנובע⁹.

כתיבת וקריאת שם ירושלים בגט

ו. העיד הגרצ"פ פרנק, שכאשר ר' שמואל סלנט היה מסודר גט, היה קורא ירושלים כמו בארמית ונראה שכון שרוב הגט כתוב בארמית لكن גם ירושלים כתובין בארמית כך הבנתי את הטעם.¹⁰

כתיבת השם ניצן בגט/ כתיבת שם על פי החתימה

ז. בגט יש לכתוב את השם ניצן עם יו"ד, למורת האמור בספר בית מדרשו של שם ועבר. כשייש ספק באופן כתיבת השם, יש לlect את החתימה של האדם.

שלא להוציא לאע

ח. הכלל שלא להוציא לעז על גיטין ראשונים, כתב תרזה"ד שהוא בחומרה ולא בעיקר הדין, כיון שאין לכך כל זה להפיק ע דין גמור.¹¹ עוד יתכן שהכלל

⁹ בשוי"ת נובי"ז אבחע"ז סיימן כתוב "גט שם ישראל עיקר ועל שם הנכרים כותבים דמותקريا ופה פראג כתבי פרגא מתיא דמקריא מוי גראי כי בלשון הקפריים המדברים בלשון פיהם הייתה נקראת מוי גראי שיפורש בין רככים או ארמוניות. ואננס מתחילה הייתה תמה שבסמך פראג בקמ"ץ תחת הר"ש עבורי זה בא"י בין ר"ש לגמ"ל בגט כתובין פראג בפתח הר"ש ונחרס האל"ף גניתוסף בסוף, ואעפ"כ לא דברתי דבר כי העיר מעולם היא מגודלת גודלי הדור אשר המחרה מחריהם כאילו מחרה אחר השכינה, ואחר שהייתי פה איזה זמן עליה בלבי טעם הדבר לפי שאצל הקפראים העיר חולקה בשמה כי אצל הקפראים שחס מדברים בלשון פיהם הייתה נקראת מוי גראי ואצל הקפראים המדברים בלשון אשכנז נקראת פרה כי הם מדברים הגימ"ל כמו הי"א ואצל השוורים המדברים בלשון אשכנז נח נקראת פראג ואצל היהודים פראג, ולפי שם פראג כולל שם שקורין השרים וגם שם הקפראים האשכנזים כי הגימ"ל נקראת בלשונים כמו הי"א ועי' ביש"ש גיטין פ"ד סי' לב בחזרו לכתוב שם זה שככל שתיהן משא"כ שם היהודים אין כולל שם פרה כיון שם היהודים כלל ברגאות ולפעמים גם בלשון הקודש מלות קמוצים שבאים בחסרו האל"ף ולכן אין כתובין פראג. ומכאן שחשפוך הוא, האם יש לחוש לשמות שהיו נהוגים בזמן הנובע או שיש לנוゴ כפי שנקרה היהם.

¹⁰ ברוב המקומות בנ"ץ ירושלים מנוקדת כפי שהוא רגילים לקרוא. רק במספר מקומות (עי' עוזרא ד, ח'וכ.) נכתב באופן שונה.

¹¹ עי' תרזה"ד סיימן רלב, שאף בגט اسم וצחים להחמיר מלחמת ספריות בדיין אין לחוש להוציאת לעז, אבל אם רוצחים להחמיר בדבר המפורש להיתר – אסור, ועי' שבראיותיו.

של "לא להוציא לא...". נאמר רק בגיטין שיש לעז על הבנים ולא בדברים אחרים.¹²

כתיב אידישאי ומקורו

ט. הכתיב האידישאי הנהוג בחו"ל ובארץ בקרבת האשכנזים, אין יסודו בשפה האידיש אלא חחיפן, הכתיב באידיש לקוח מהכתב של העברית. ולGBT כתיבת גט כיוום יש לעיין האם להוסיף "ע" כאות ניקוד. נראה ששמות שכינם כלל לא משתמשים בהם ורק יש להם שימוש כפי שההנהוג בכתב אידישאי, יש לנויג בכתב זה.

כתיבת גט ע"פ מקום הכתיבה או הנtinyה

י. כשולחים גט לחו"ל האם לכתוב ע"פ המנהג כאן או בחו"ל, נראה שלענין השמות קייל שכותבים על פי מקום הנtinyה אבל עצם נוסח הגט שיש חילוק בין אשכנזים לספרדים, אין להטריח את בית הדין במקומות הכתיבה לדקדק دقודוקי מקומות הנtinyה ובירושלים, וע"פ הרוב שמואל סלנט זצ"ל, נהגו אף האשכנזים (בחלק מהזרירים) כמנハ הספרדים ואליבה דאמת יש בכך "חסד" כי כך קל יותר.¹³

מינוי כפול של שליח הגט לחו"ל

יא. כיוום נהגים בבתי דין, שכאש ממנים שליח לגט לחו"ל ממנים אותו חן קודם הכתיבה והוא קודם נתינת הגט ליד השליח. והטעים בדבר, שלמרות שלמעשה אין חובה במינוי רק קודם הtinyה (אך אז ממנים אותו על פי הנוסח ובצורה מפורטת), מ"מ ממנים גם קודם הכתיבה על מנת שיוכל לומר בפני נכתב ובפני נחתם בהיותו שליח, שלא יאמרו שכיוון שמעיקרה היה סתום אdots לא דקדק לראות, ולא זכור כרגע מקור לוזה אבל כך הנחגנו מהטעם הנ"ל. אבל אינו מוכרח ויתכן שליח יכול לומר בפ"ג גם אם כשראה

¹² לא להוציא לא על הגט – ניתין ה,ב, ועי' אבה"ע קמברטו וקנד, כב.

¹³ לגבי הבדלים בנסיבות כתיבת שמות (בין מקום הכתיבה למקום הtinyה) עי' אבה"ע קקט, ד' ובחבדלים בין שמות וכינויים ע"ש פרט הדינים ואכמ"ל.

הכתيبة עדין לא נעשה שליח. אבל אם ימנו רק לפני הכתيبة אז בנוסח הרשאה צ"ל שיוליך גט ולא גט זה.

עדים שיוודעים מי המתגורשת אבל לא ביטאו את שמה נכון

יב. עדי חתימה בגט, שאמרו להם את שם המתגורשת אבל הם לא קלטו בדיקות את ההגיה הנכונה של השם ובכל פעם הזכירו את השם בצורה הלא נכונה, אין בכך פגש של "לא לשם"¹⁴, כיוון שיוודעים על מי מדובר.¹⁵ כך נראה מסבירה.

כתבת שמו ושם אביו בנסיבות של עדות גזילות

יג. תקנות כתיבת שמו ושם אביו ע"מ שידעו לזהותו; והנה היות בעיר גדולה ודאי יש רבים, ועוד שהיומם לא כתובים את מקום המגורים של המגרש אלא רק את מקום העמידה בשעת כתיבת הגט וא"כ יש לחוש ונראה שכיוון שיוודעים כרגע מי הם ובשאר המסמכים רשום מס' ת.ז. אין להקפיד. אבל גט זה אינו רק לר' אליעזר הסובר עידי מסירה כרთי, אבל לר"מ ציריך שיהיה מוכח מותכו.

¹⁴ ראה בפסקים בהלכות כתובות, על שינוי ממיכאל למיכיאל.

¹⁵ עיי' שו"ת צ"ע (לובהוטש, אה"ע רטז) במקורה בו סופר שיטה בהגיית השם של המגרש שחקר מהו דין לשם, האם לעצם החיה ואשה ואז אפיקו אם הסופר טועה באמרתו הגט כשר הויל מכוון לאיש הנכון או שפירוש לשם לשם השם של החיה והאשה ואזוי פטול, והביא ראייה מטה"ג שעליו לדעת את השם. עיי' שורת הדין ברך בעמ' קלאל מאמרו של הרב יוסף גולדברג (ובכך ובסוגו של הרב גדי יהוא אקטולד בעמ' תכד), בעניין זה. ובשו"ת שם אריה סימן יג בחוספות, כתוב שיש חובת כתיבה לשם והינו לנו' המתגורשים ויש חובה של כתיבת שמות בכתבובה מסוומם דברען סייפור דברים. לידע מי המגרש וממי המתגורשת, וכותב בשם הצ"צ הנ"ל, שגם יודע מי המתגורשים וטעה בכתביהם השמות יכול להעביר קולמוס, ועייש שהרוחיב בטעות בעצם כתיבת השם אף שיוודע מי המתגורשים.

נשבע לגורש אשתו / נשבע מספר פעמים / נשבע שלא לגורש / סובר שהותרתה השבועה לגורש / לא לגורש

יד. כאשרם נשבע לגורש את אשתו יש שחששו שהגעת הינו גט מעשה ולכון קודם נתינת הגט עושים התורת¹⁶. ומעשה באדם שנשאל האם נשבע לגורשה ואמר "כבר נשבעת אלפ פעם לגורש אותה" ויליע האם צריך להתיר לו אלף פעמים או שנייתן להתיר את כלום בביטחון אחת.¹⁷

אכן מאחר שאמרתי לו שהותרתי כל השבועות, גם אם האמת שלא הותרו מ"מ כבר אין חש על הגט, שחררי גירש לא מהמת אונס השבועה אלא ברצונו. אכן אם נשבע הרבה פעמים לא לגורש בהא אם טעה וחשב שהותרתה לו בשבועה והאמת שלא הותר יש חש על הגט יותר מידוע שלא הותר לו בשבועה, כך כתוב החת"ס ע"פ תוס' תמורה, שנחשב טעות, שאילו ידע שאסור לו לעבור על השבועה לא היה מגרש.¹⁸

אשה שאיבדה את גיטה - האם יכולה לפתחילה ללבת מקום בו אין לה חזקת אשת איש

טו. אשה שאיבדה את גיטה ורוצה להינשא אבל יש לה חזקת אשת איש, יש מקום להסתפק האם מותר לתת לה עצה לכלת למקום אחר,¹⁹ שם לא ידוע שהיתה אשת איש, וגם אם ישאלו אותה תוכל לומר א"א היתי ונתגרשתי ותהיה נאמנת מדין הפה שאסר הוא הפה שהתיר,²⁰ ובפתחי תשובה באבاهע"ז סימן קנב ס"ק ח, הסתפק האםacha שבאה בפנינו ואמרה אשת איש היתי

¹⁶ עי' שוריע אבעה"ז קנד, כג: "אם נשבע הבעל ליתן גט, טוב שייתירו לו קודם, שלא יהיה דומה לאונס". אמנים בסימן קלדרו כתוב "צריך שייתירו לו..." וועי' ביש ס"ק ו, שמדובר נשבע מעצמו אבל אם הדין נותן לכופו, לא איכפת לנו בשבועות, וברמא"א שם כתוב, שם גירוש מכח בשבועה שעשה מעצמו הגט כשר הוואיל ומתחילה לא אסוחו על כך.

¹⁷ עי' שוריע יו"ד רכת, מו ושייך ס"ק קי.

¹⁸ עי' שורית חת"ס, אבעה"ז ח"יב סימן סג שכותב: ע"ד שונאגי להתיר בשבועות המגרש שנשבע לגורש ולא חשו לשבועה שלא לגורש יפה נתעורר וסהדי במורים כי מועלם הנוגatti כן להתיר גם שבועה שלא לגורש חמירה טפיadam אויל נשבע שלא לגורש ושכח ו מגרש אייכא למיחש לגט בטל.

¹⁹ ועי' נבמות מה, א שהוציא עי' רב יהודה לכלת למקום שאין מכיריהם אותו, ע"מ לשאת אשה. ועי' מש"כ בשורית צ"א חלק ז סימן מט אות ג.

²⁰ יש לדון האם בנסיבות שלו שנייתן לביר בנסיבות טלפון וכדו, ניתן להאמין לאדם שבא למקום חדש ללא לביר במקום הקודם.

ואחר כדי דבר אמרה גירושה, שהדין הוא שאינה נאמנת ממש דשויה אנטシア חתיכה דאייסורה, האם רשאית לлечט למקום רחוק ושם תאמר תוק כדי דבר אשת איש היתי וגירושה אני.²¹

وعי' בפט"ש יו"ד קכ"ז סק"ז בשם הבכור שור, שנטקsha למה אין אסור בחדרי חדרים כדי כל דבר שאסרו חכמים משום מראית העין אסור בחדרי חדרים. ולפי החווות דעת גם האומרת שהיא נידה ויודעים שניהם שאמרו שקר שמורתה בחדרי חדרים, וראיה מיצחק אבינו שאמר אחורי את והתייר בחדרי חדרים והארכתי בזה במקום אחר.

קבלת מנהג - לעניין כתיבת גיטין

טו. בלונדון כתובים בgmt לונדון כדרך הספרדים ולא לאנדים כאשכנזים, כיון שאחר שחזרו היהודים לאנגליה בהשפעת ר' מנשה בן ישראל היה היישוב ספרדי, וכולם קיבלו את מנהגם. (אמנם לא נהגו בכלל כתיבת הגט כספרדים ורק את השם לונדון כתבו כמו ספרדים ואו אחר הלמד ולאשכנזים יש לכתוב א' אחר ה-ל').

²¹ עי"ש בפט"ש, שבבא רשותו אנטシア אין מדיןnder (שאלתו היה מדיןnder, מה תועלת בהליך למקומות אחרים) אלא מחייב אדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים, ע"ש, וכיון לפט"ש ביו"ד סימן קכ"ז ס"ק ז, בשם הבכור שור, שבמקרה ששניהם העידו בדבר מסוים אסור באכילה ויש מי שידע שהאמת שמותר, בפסקות מותר לו לאכול בצעיעה, כיון שיוציא את האמת, ואולם יתכן שהדבר תלוי מהולכת הרמב"ם והראב"ד (שנוגנות יא,ח) בדיו של אדם שהודיע עליו שניים לנכסם למקdash בטומאה והוא מכחישן, שלדעתי הרמב"ם חייב קרבן על פיהם ולדעת הראב"ד משמע שיש חילוק בין לעצמו לבין אחרים) וכן יש להתריר רק בוצרך גדול, וכן האיסור רק מזרבנן, ניתן להתריר אף בלא שמותר, יכול לאכול אם יש צורך גדול. ואם האיסור רק מזרבנן, ניתן להתריר אף בלא צורך גדול. ועי"ש, והפנה לפט"ש יו"ד סימן ב ס"ק ח שם ציין לשונית חויי' (סימן טו), לגבי שוחט שהעבירו אותו מתפקידו ע"י עד אחד ורגלים לדבר, והוא עצמו יודע שהקרע ענו בו, האם רשאי לשוחט בינו בין עצמו או במקומות אחר שאינם יודעים מההענין וכ恬 שמותר לו. (ראה קובץ פעמי יעקב' קוני כה-כט, שבט-ניסן תשנ"ד, עמי יט הובא מאמור של הרב אוריה לנדרן (האדמור' מפאלאדי זצ"ל), שדן בדיון של השוחט הנ"ל, וכ恬 לדמות דין זה לאמר בחו"ם סימן בכ סעיף ג, שאף שאסור לעד אחד להעיד בערכאות לטובות גוי נגד ישראל, כאשר בדי עכו"ם מוצאיין מכאן ע"פ עד אחד, ואם עד הזה מזוק לחבירו, מ"מ כתוב הרמ"א שאם עבר והיעד, אין חייב לשלם כיוון שיכול לומר אמרת העדתי, ככלומר, העובדה שיזוע בעצמו את אמרת, אף שעבר על הדין יש בכוחה לפוטרו משלטם, ולכוארה יש לדמות חניל לדבריו התוממים ר"ס כה ור"ס לד באדם שיזוע שהוא רשע והדבר אינו ידוע בביתה דין – האם רשאי/צריך להעיד עדות בביתה דין).

גט ללא כוונה לגירושין

יז. יש לעיין בתוקפו של גט כאשר הגירושין הם רק על הניר' ובפועל ממשיכים לחיות בלבד, ואלבא דאמת לא היה להם כל כוונה לגירושין. בಗמ'²², מצאנו שאבוי נתן עצה לאדם עני שיגרש את אשתו, וכיון שהיה ערבית כתובותה, האשה תיגבה את הכסף מהערב, ותשוב ותינשא לו, וכך יהיה בידם ממון. כלומר, למורת שלא הייתה להם כוונה להתרגש, הגירושין חלו. ובזמן המנדט אנשים נסעו לחו"ל לשאת נשים בנישואין פיקטיביים כדי להבאים לארץ והיו עושים חופ"ק ואח"כ היו מתגרשים, ובצפנת פענה כתוב שאכן צריוכות גט, אמנם הרב פרנק כתוב שניואין שנעשהם להערים על גוים אינם מחייבים גט. והנה הצ"פ הביא ראייה מר' טרפון שקידש שלש מאות נשים להאכלים בתרומה והקשו והרי זו הערמה וחילק הרב פרנק שר' טרפון רצה באמת הקידושן להתרגש בתרומה אבל הבא לرمות הגוים באמת איינו רוצה קידושין וא"כ בעובדא של אבי באמת רוצה גט כשר, שאם תגבה כתובה מערב בגנינה לא יקשר. ואע"פ שתכתב ספר החינוך שמצוות גירושין בgett פירושה שם ירצה לגרש, יגרשנה בget, ומכאן לכוארה יש מקום לדיק שאם איינו מתכוון לגרשה ונונטו גט, הגט לא יכול, אולם אין דיוק זה נכון לפי שחחינו מבאר מה היא עיקר המצווה, אבל הגט חל בכל מקרה בו הוא ניתן. ²³וספק דומה קיים במכירת חמץ, באינו שומר מצוה ומוכר חמץ רק כדי שיתנו לו השר, אם חל המכרא.

בזבוז כספים כעילה לגירושין

ית. האשה שימכלה ממון בעלייה מהוועה הדבר עילה לגט, ויש לעיין האם האשה שקיבלה בבית משפט דמי מזונות גבוהים, נחשבת מכל מה ממון בעלייה והיא גופא תהיה סיבה לגט.

גט שנייתן מלחמת שכפהו בממון / מקרה בו הסירוב לתת גט אינו מלחמת וצונו לחיות עם אשתו אלא נקמה

יט. בתורת גיטין²⁴ זו מזועגט שנייתן בכפיית ממון איינו מועיל (מטעם גט מעושה) מי שנא מתליהו זובין? ותשובה הדבר (ע"פ הנטיבות), שאמנם גט

²² ב"ב קע"ד, ב.

²³ אמנם, במקרים חנ"ל הייתה כוונה לגרש ולאחר הגירושין לא חי עימה, ואילו נידונו של השאלה בשעת הגט ידוע שהוא מתכוון לחיות עימה.

²⁴ סימן קלד סעיף ד ד"ה קנסות.

היה צריך להויל אולם אי אפשר להעריך את השווי של אשתו ומילא הממון שנותנים יתכן שאינו מספק עבור זאת. וכך במקרה בו אין חי עם אשתו, וכל הסיבה שאינו רוצה למת גט הינה לחטוקם באשה, יש מקום לומר שאם יכפוו בממון לא יהיה כאן גט מעשה כיוון של"נקמה" יש לה שיעור ממוני ומילא הcapeה מותרת וסבירא זו כתובה באחרונים.